

Til lovforslag nr. L 209. Betænkning afgivet af Retsudvalget den 17. maj 2001

Betænkning

over

Forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven

(Forvoldelse af fare for smitte med en livstruende og uhelbredelig sygdom)

[af justitsministeren (Frank Jensen)]

1. Ændringsforslag

Der er af justitsministeren stillet 1 ændringsforslag til lovforslaget.

2. Udvalgsarbejdet

Lovforslaget blev fremsat den 28. marts 2001 og var til 1. behandling den 17. april 2001. Lovforslaget blev efter 1. behandling henvist til behandling i Retsudvalget.

Møder

Udvalget har behandlet lovforslaget i 5 møder.

Høring

Den 17. april 2001 sendte justitsministeren de indkomne høringssvar samt et notat herom til udvalget.

Skriftlige henvendelser

Udvalget har i forbindelse med udvalgsarbejdet modtaget 2 skriftlige henvendelser fra HIV-Danmark og STOP AIDS.

Deputationer

Endvidere har følgende mundtligt over for udvalget redegjort for deres holdning til lovforslaget:

AIDS-Linien,
HIV-Danmark og
Positivgruppen.

Spørgsmål

Udvalget har stillet 40 spørgsmål til justitsministeren til skriftlig besvarelse, som denne har

besvaret. 25 af disse spørgsmål og svarene herpå er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

3. Emner, udvalget særligt har behandlet

Ændringsforslaget om, at »gentagne gange« m.m. udgår

Blandt de partier, som vil stemme for justitsministerens ændringsforslag om, at kravet om »gentagne gange eller under i øvrigt skærpende omstændigheder« udgår, ønsker Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Centrum-Demokraterne og Det Radikale Venstre at understrege, at ændringsforslaget ikke indebærer en ændring af den hiv/aids-politik, som har været gældende i en længere årrække, og som går ud på, at alle har et ansvar for at beskytte sig.

Disse partier har noteret sig justitsministerens oplysning om, at det principielt er omfattet af straffelovens § 252, stk. 2, hvis en hiv-smittet kvinde ved amning forsætligt udsætter sit barn for smitterisiko. Efter disse partiers opfattelse er det vigtigst i første række at sætte ind med rådgivning, vejledning og bistand til hiv-smittede kvinder, der får børn. S, V, KF, CD og RV går derfor ud fra, at anklagemyndigheden vil være meget tilbageholdende med at rejse tiltale, hvis sager af denne karakter skulle opstå.

Orientering af Retsudvalget om ændringer af bekendtgørelsen

I nogle af høringssvarene er det kritiseret, at det efter lovforslaget overlades til justitsministe-

ren (og sundhedsministeren) at fastsætte, hvilke sygdomme der skal være omfattet af straffelovens § 252, stk. 2.

Socialdemokratiet, Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Centrum-Demokraterne, Det Radikale Venstre og Enhedslisten lægger vægt på, at bemyndigelsen ikke indebærer, at det står justitsministeren frit for at bestemme, hvilke sygdomme der skal være omfattet af bestemmelsen. Kun sygdomme, der er »livstruende og uhelbredelige«, sådan som dette udtryk nærmere defineres i lovforslagets bemærkninger, kan blive omfattet.

S, V, KF, SF, CD, RV og EL har noteret sig justitsministerens oplysning om, at der er tale om en retssikkerhedsmæssig forbedring i forhold til den gældende retstilstand, idet forslaget indebærer, at borgerne på forhånd med sikkerhed vil vide, hvilke sygdomme det er strafbart at udsætte andre for smitterisiko med hensyn til. Det kommer til at fremgå entydigt af den bekendtgørelse, der skal udstedes efter den foreslåede bestemmelse i straffelovens § 252, stk. 3.

S, V, KF, SF, CD, RV og EL har også noteret sig, at justitsministeren er indstillet på, at Retsudvalget skal orienteres om eventuelle fremtidige ændringer af bekendtgørelsen.

S, V, KF, SF, CD, RV og EL er imidlertid opmærksom på, at det ville være betænkeligt set i relation til grundlovens § 3, hvis justitsministeren skulle forelægge et udkast til bekendtgørelse for Retsudvalget. Det er derfor disse partiers opfattelse, at der ikke skal ske en egentlig forelægelse af udkastet til bekendtgørelse, men blot en orientering. Partierne forudsætter, at orienteringen om påtænkte ændringer af bekendtgørelsen gives i god tid (i hvert fald et par uger) inden udstedelsen.

4. Indstillinger og politiske bemærkninger

Et *flertal* i udvalget (S, V, KF, DF, CD, RV og KRF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med det af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Dansk Folkepartis medlem af udvalget kan støtte lovforslaget om muligheden for at straffe personer, der volder fare for, at andre smittes med alvorlige sygdomme såsom hiv, ligesom Dansk Folkeparti kan støtte, at der med lovforslaget gives mulighed for, at den forurettede kan få beskikket en bistandsadvokat.

Dansk Folkeparti stiller sig dog undrende over for, hvorfor der er gået så lang tid, inden dette lovforslag er fremsat, idet flere partier gentagne gange har ønsket, at disse virkemidler gennemføres. Alt tyder på, at der er smølet med fremsættelsen af dette lovforslag. Om det så er sket i Sundhedsstyrelsen eller i Justitsministeriet, er for Dansk Folkeparti ligegyldigt. Problemet er, at der er gået så lang tid.

Efter Dansk Folkepartis vurdering er det grundlæggende fornuftigt, at mennesker, der bevidst smitter andre med uhelbredelige sygdomme, kan straffes. Behandlingsmulighederne på dette område er heldigvis blevet forbedret, så mennesker ikke som tidligere almindeligvis afgår ved døden inden for 10-15 år, men nu sker der en så hurtig og forbedret behandling, at man heldigvis lever længere.

Dansk Folkeparti stiller sig dog uforstående over for, at der stilles krav om den forventede levetid for de hiv-smittede. Dansk Folkeparti kan ikke se behovet for at indføre en sådan skrap bestemmelse som lovforslagets om, at den forventede levetid mærkbart skal reduceres. Det vil formentlig altid være tilfældet, idet levetiden bliver kortere, hvis man er smittet med hiv og aids, men under alle omstændigheder betyder denne kritik ikke, at Dansk Folkeparti ikke kan støtte lovforslaget. Det er dog trods alt et skridt i den rigtige retning.

Et *mindretal* i udvalget (SF) indstiller lovforslaget til *vedtagelse uændret*.

SF finder, at selve eksistensen af denne straffebestemmelse kan være en trussel mod den danske aids-politik om, at man er ansvarlig for sin egen seksualitet, herunder at man skal bedrive sikker sex. En politik, som gennem mange år har vist sig at være vellykket, og som er under pres på grund af denne straffebestemmelse.

Ikke desto mindre må det erkendes, at der er situationer, hvor der er udvist så stor hensynsløshed, at der med rette kan være tale om en strafbar handling.

SF har derfor accepteret, at bestemmelsen fastholdes og præciseres i den foreslåede form. Der har under udvalgsarbejdet været udtrykt bekymring for, at man via en bemyndigelse udvider det straffelagte område. Justitsministeren har i et svar nærmere redegjort for, hvorledes denne bemyndigelsesbestemmelse særligt tager

hensyn til retssikkerheden, hvilket SF finder tilfredsstillende.

Et *andet mindretal* i udvalget (EL) indstiller lovforslaget til *forkastelse* ved 3. behandling og vil stemme imod det af justitsministeren stillede ændringsforslag.

Enhedslisten finder, at vedtagelsen af lovforslaget vil bryde med det afgørende element i den danske forebyggelsespolitik mod spredning af hiv og aids: At enhver person selv er ansvarlig for at beskytte sig, og at det derfor handler om gennem oplysning at sikre, at alle er vidende om, hvordan de bedst muligt gør det.

Enhedslisten mener, at en vedtagelse af lovforslaget ikke vil medvirke til at begrænse spredningen af hiv – tværtimod. Det vil sprede en opfattelse af, at nogle, de, som ikke er smittede, er mindre ansvarlige end andre for at stoppe smittespredningen. Dette er en meget farlig opfattelse, som vil føre til øget spredning af hiv/aids.

Der er også risiko for, at loven vil føre til, at færre lader sig teste enten ud fra en opfattelse af, at så kan man ikke straffes, eller ud fra et ønske om ikke at føle sig kriminaliseret, hvis man dyrker sex.

Der er tale om paniklovgivning baseret på en oppisket stemning uden nogen som helst positive virkninger. Det vil Enhedslisten ikke medvirke til. Derfor stemmer Enhedslisten imod loven.

Enhedslisten stemmer også mod justitsministerens ændringsforslag, som betyder, at der sker en voldsom stramning af loven. Dermed bliver de skadelige effekter af loven yderligere forstærket.

Enhedslisten kan tilslutte sig den del af betænkningen, som sikrer, at ministeren skal orientere Retsudvalget ved eventuelle fremtidige ændringer af bekendtgørelsen.

Demokratisk Folkeparti var på tidspunktet for betænkningens afgivelse ikke repræsenteret med medlemmer i udvalget og havde dermed ikke adgang til at komme med indstillinger eller politiske udtalelser i betænkningen.

En oversigt over Folketingets sammensætning er optrykt i betænkningen.

5. Ændringsforslag med bemærkninger

Æ n d r i n g s f o r s l a g

Af *justitsministeren*, tiltrådt af et *flertal* (S, V, KF, DF, CD, RV og KRF):

Til § 1

1) Før nr. 1 indsættes som nyt nummer:

»01. § 252, stk. 2, affattes således:

»Stk. 2. På samme måde straffes den, der på hensynsløs måde forvolder fare for, at nogen smittes med en livstruende og uhelbredelig sygdom.««

[»Gentagne gange« udgår]

B e m æ r k n i n g e r

Til nr. 1

Ændringsforslaget indebærer, at ordene »gentagne gange eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder« udgår af straffelovens § 252, stk. 2. Med ændringsforslaget vil bestemmelsen også kunne anvendes i tilfælde, hvor en hiv-smittet i et enkeltstående tilfælde har haft ubeskyttet samleje med en rask person, forudsat at de øvrige betingelser for strafansvar er opfyldt.

Bl.a. Rigsadvokaten har påpeget, at kravet om »gentagne gange eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder« i praksis vil kunne give anledning til bevismæssige vanskeligheder, idet det ikke er muligt at straffe en hiv-smittet person i tilfælde, hvor der kun kan føres bevis for ét ubeskyttet samleje m.v. med en anden person. I de situationer, hvor en hiv-smittet person har haft et enkeltstående, ubeskyttet samleje med flere forskellige personer, kan det være vanskeligt for politiet på grundlag af anmeldelse fra én person at finde frem til, om den pågældende hiv-smittede også har haft ubeskyttet samleje med andre.

Ændringsforslaget indebærer ikke, at bestemmelsen er overtrådt i alle tilfælde af enkeltstående samleje m.v. mellem en hiv-smittet person og en rask person.

Efter straffelovens § 252, stk. 2, vil det fortsat være en yderligere betingelse for at kunne straffe, at faren for smitte med en livstruende og uhelbredelig sygdom er forvoldt på en »hen-

synsløs« måde. Dette indebærer, at den, der har søgt at beskytte andre mod smitteoverførelse, ikke kan straffes. Er der f.eks. tale om et samleje, hvor der er anvendt kondom, kan den hiv-smittede således ikke ifalde strafansvar – heller ikke, hvis f.eks. kondomet glider af eller brister under samlejet, uden at det bemærkes. Er den hiv-smittedes seksualpartner klar over, at den anden er

hiv-smittet, og ønsker partneren alligevel at gennemføre det seksuelle forhold, kommer strafansvar heller ikke på tale. Det vil f.eks. sige, at strafansvar ikke kommer på tale i parforhold, hvor den ikke-smittede er klar over, at partneren er smittet med hiv, men alligevel vælger at have ubeskyttet samleje m.v. med den pågældende.

Lars Kramer Mikkelsen (S) Lissa Mathiasen (S) fmd. Per Kaalund (S) Sandy Brinck (S)

Henrik Sass Larsen (S) Anne Baastrup (SF) nfmd. Sonja Albrink (CD) Elisabeth Arnold (RV)

Søren Søndergaard (EL) Birthe Rønn Hornbech (V) Inge Dahl-Sørensen (V) Karsten Nonbo (V)

Tom Behnke (KF) Helge Adam Møller (KF) Gitte Seeberg (KF) Peter Skaarup (DF)

Jann Sjursen (KRF)

Demokratisk Folkeparti havde ikke medlemmer i udvalget.

Folketingets sammensætning

Socialdemokratiet (S)	64 *	Det Radikale Venstre (RV)	7
Venstre, Danmarks Liberale Parti (V)	43 *	Enhedslisten (EL)	5
Det Konservative Folkeparti (KF)	17 **	Kristeligt Folkeparti (KRF)	4
Socialistisk Folkeparti (SF)	13	Demokratisk Folkeparti (DMF)	1
Dansk Folkeparti (DF)	10	Valgt på Færøerne (FÆR)	1
Centrum-Demokraterne (CD)	8	Uden for partierne (UP)	6

* Heraf 1 medlem valgt i Grønland

** Heraf 1 medlem valgt på Færøerne

Bilag 1**Oversigt over bilag vedrørende L 209**

Bilagsnr.	Titel
1	Forslag til tidsplan for arbejdet med lovforslaget
2	Høringssvar, fra justitsministeren
3	Spm. 1 om ændringsforslag, der sikrer, at blot én lovovertrædelse er strafbar, til justitsministeren Spm. 2 om ændringsforslag, der sikrer, at gerningsindholdet beskrives direkte i lovteksten, til justitsministeren Spm. 3 om bemyndigelser i straffeloven, til justitsministeren Spm. 4 om kvalitetskrav til straffeloven, til justitsministeren Spm. 5 om administrativ fastsættelse af gerningsindholdet, til justitsministeren Spm. 6 om tidspunktet for lovforslagets fremsættelse, til justitsministeren Spm. 7 om forløbet i en konkret sag, til justitsministeren Spm. 8 om, hvilke sygdomme der kan falde inden for bemyndigelsen, til justitsministeren
4	Spm. 9, om ministeren vil kommentere høringssvarene, til justitsministeren Spm. 10, om ministeren vil redegøre for retspraksis efter den nugældende § 252, stk. 2, i straffeloven, til justitsministeren
5	Spm. 11 om retstilstanden, hvis bekendtgørelsen ikke er klar den 1. juli 2001, til justitsministeren Spm. 12 om, hvilke sygdomme der kommer med i bekendtgørelsen, til justitsministeren Spm. 13 om sagen fra Frederikshavn, til justitsministeren Spm. 14 om hævelse af strafferammen for § 252, til justitsministeren Spm. 15 om strafferammen i andre nordiske lande, til justitsministeren Spm. 16 om lov kvalitet, til justitsministeren Spm. 17 om hiv-smittede ægtefæller, til justitsministeren Spm. 18 om begrebet livstruende, til justitsministeren Spm. 19 om yderligere hiv-behandling, der kan udsætte dødstidspunktet, til justitsministeren Spm. 20 om Straffelovrådet, til justitsministeren Spm. 21 om ikrafttrædelsesdato, til justitsministeren Spm. 22 om regler om lægers tavshedspligt, til justitsministeren Spm. 23 om straffrihed ved helbredende behandlingsform, til justitsministeren Spm. 24, om domstolene vil idømme dødeligt syge mennesker en ubetinget straf, til justitsministeren Spm. 25 om redegørelse om reglerne for medvirken, til justitsministeren Spm. 26 om oplysningskampagner, til justitsministeren Spm. 27, om homoseksuelle rammes specielt af lovforslaget, til justitsministeren Spm. 28, om der kan straffes for andre bestemmelser, til justitsministeren Spm. 29 om dolus eventualis, til justitsministeren Spm. 30 om sandsynlighedsforsæt, til justitsministeren Spm. 31 om anmeldelsespligt for fængselspersonale eller lignende, til justitsministeren Spm. 32 om det nuværende krav om flere ofre, til justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
6	Spm. 33 om kommentar til kronik af 10/3-01 i Jyllands-Posten, til justitsministeren
7	Svar på spm. 1 om ændringsforslag, der sikrer, at blot én lovovertrædelse er strafbar, fra justitsministeren Svar på spm. 2 om ændringsforslag, der sikrer, at gerningsindholdet beskrives direkte i lovteksten, fra justitsministeren Svar på spm. 6 om tidspunktet for lovforslagets fremsættelse, fra justitsministeren Svar på spm. 11 om retstilstanden, hvis bekendtgørelsen ikke er klar den 1. juli 2001, fra justitsministeren Svar på spm. 12 om, hvilke sygdomme der kommer med i bekendtgørelsen, fra justitsministeren Svar på spm. 13 om sagen fra Frederikshavn, fra justitsministeren Svar på spm. 14 om hævelse af strafferammen for § 252, fra justitsministeren Svar på spm. 16 om lov kvalitet, fra justitsministeren Svar på spm. 21 om ikrafttrædelsesdato, fra justitsministeren Svar på spm. 22 om regler om lægers tavshedspligt, fra justitsministeren Svar på spm. 23 om straffrihed ved helbredende behandlingsform, fra justitsministeren Svar på spm. 26 om oplysningskampagner, fra justitsministeren Svar på spm. 27, om homoseksuelle rammes specielt af lovforslaget, fra justitsministeren Svar på spm. 29 om dolus eventualis, fra justitsministeren Svar på spm. 30 om sandsynlighedsforsæt, fra justitsministeren
8	Svar på spm. 3 om bemyndigelser i straffeloven, fra justitsministeren Svar på spm. 4 om kvalitetskrav til straffeloven, fra justitsministeren Svar på spm. 5 om administrativ fastsættelse af gerningsindholdet, fra justitsministeren Svar på spm. 7 om forløbet i en konkret sag, fra justitsministeren Svar på spm. 8 om, hvilke sygdomme der kan falde inden for bemyndigelsen, fra justitsministeren Svar på spm. 15 om strafferammen i andre nordiske lande, fra justitsministeren Svar på spm. 17 om hiv-smittede ægtefæller, fra justitsministeren Svar på spm. 18 om begrebet livstruende, fra justitsministeren Svar på spm. 19 om yderligere hiv-behandling, der kan udsætte dødstidspunktet, fra justitsministeren Svar på spm. 20 om Straffelovrådet, fra justitsministeren Svar på spm. 24, om domstolene vil idømme dødeligt syge mennesker en ubetinget straf, fra justitsministeren Svar på spm. 25 om redegørelse om reglerne for medvirken, fra justitsministeren Svar på spm. 28, om der kan straffes for andre bestemmelser, fra justitsministeren Svar på spm. 31 om anmeldelsespligt for fængselspersonale eller lignende, fra justitsministeren
9	Henvendelse af 2/5-01 fra HIV-Danmark
10	Spm. 34 om kommentar til henvendelse af 2/5-01 fra HIV-Danmark, til justitsministeren
11	Spm. 35 om den svenske straffelovgivning på området, til justitsministeren
12	Svar på spm. 33 om kommentar til kronik af 10/3-01 i Jyllands-Posten, fra justitsministeren

Bilagsnr.	Titel
13	Svar på spm. 9, om ministeren vil kommentere høringssvarene, fra justitsministeren Svar på spm. 10, om ministeren vil redegøre for retspraksis efter den nugældende § 252, stk. 2, i straffeloven, fra justitsministeren
14	Svar på spm. 34 om kommentar til henvendelse af 2/5-01 fra HIV-Danmark, fra justitsministeren Svar på spm. 35 om den svenske straffelovgivning på området, fra justitsministeren
15	Svar på spm. 32 om det nuværende krav om flere ofre, fra justitsministeren
16	Spm. 36 om, hvorvidt bemyndigelsen giver større retssikkerhed til borgerne, til justitsministeren Spm. 37 om sikkerhed mod misbrug af en bemyndigelse, til justitsministeren
17	Svar på spm. 36 om, hvorvidt bemyndigelsen giver større retssikkerhed til borgerne, fra justitsministeren Svar på spm. 37 om sikkerhed mod misbrug af en bemyndigelse, fra justitsministeren
18	Spm. 38 om smitterisiko for hiv, til justitsministeren Spm. 39, om antallet af kønssygdomme faldt ved ophævelsen af kønssygdomslovene i 1980'erne, til justitsministeren
19	Ændringsforslag til 2. behandling, fra justitsministeren
20	1. udkast til betænkning
21	Svar på spm. 38 om smitterisiko for hiv, fra justitsministeren Svar på spm. 39, om antallet af kønssygdomme faldt ved ophævelsen af kønssygdomslovene i 1980'erne, fra justitsministeren
22	Henvendelse af 15/5-01 fra STOP AIDS
23	Spm. 40 om kommentar til henvendelse af 15/5-01 fra STOP AIDS, til justitsministeren
24	2. udkast til betænkning

25 af udvalgets spørgsmål og justitsministerens svar herpå.

Spørgsmålene 1-8, 11-21, 24, 25, 28 og 31 og justitsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra V. Spørgsmålene 36 og 37 og justitsministerens svar herpå er optrykt efter ønske fra V og SF.

Spørgsmål 1:

Ministeren bedes yde lovteknisk bistand til et ændringsforslag, så blot én overtrædelse er strafbar. Hvorledes stiller ministeren sig til et sådant ændringsforslag?

Svar:

Et sådant ændringsforslag kunne i givet fald udformes således:

0) § 252, stk. 2, ophæves og i stedet indsættes:

»Stk. 2. På samme måde straffes den, der på hensynsløs måde forvolder fare for, at nogen smittes med en livstruende og uhelbredelig sygdom.«

Som det fremgår af pkt. 2.1.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, fandtes udtrykket »gentagne gange eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder« ikke i det oprindelige lovforslag, men blev indsat efter 1. behandling i Folketinget.

Kravet indebærer, at et enkeltstående tilfælde af samleje mellem en hiv-smittet og en rask person ikke er omfattet af straffelovens § 252, stk. 2. Kun hvis der i et sådant enkeltstående tilfælde foreligger særligt skærpende omstændigheder, f.eks. voldtægt eller samleje med mindreårige, kan bestemmelsen finde anvendelse.

I situationer, hvor der ikke foreligger særligt skærpende omstændigheder, er det dog ikke nødvendigt, at der tillige foreligger en eller flere tilsvarende handlinger over for andre personer. Bestemmelsen vil således kunne anvendes ved to ubeskyttede samlejer med den samme person.

Spørgsmålet om, hvorvidt der har været tale om flere ubeskyttede samlejer med den samme person (eller et sådant samleje med flere perso-

ner), belyses i overensstemmelse med de sædvanlige principper for strafferetlig efterforskning.

Som jeg tilkendegav under 1. behandling af lovforslaget, er jeg åben over for at drøfte muligheden for at lade kravet om »gentagne gange eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder« udgå af straffelovens § 252, stk. 2.

Spørgsmål 2:

Ministeren bedes yde lovteknisk bistand til et ændringsforslag, så gerningsindholdet beskrives direkte i lovteksten fremfor den foreslåede ministerbemyndigelse. Hvorledes stiller ministeren sig til et sådant lovforslag?

Svar:

Et sådan ændringsforslag kunne i givet fald udformes således:

0) § 252, stk. 2, ophæves og i stedet indsættes:

»Stk. 2. På samme måde straffes den, der på hensynsløs måde gentagne gange eller under i øvrigt særligt skærpende omstændigheder forvolder fare for, at nogen smittes med hiv (humant immundefekt virus).«

Justitsministeriet kan ikke støtte ændringsforslaget.

Som det fremgår af pkt. 2.3.1., har Justitsministeriet allerede overvejet denne mulighed for at ændre straffelovens § 252, stk. 2. Justitsministeriet finder imidlertid, at en sådan ændring vil være fremmed for straffeloven, der indeholder generelle og abstrakt beskrevne forbrydelser. Hertil kommer, at det ikke kan udelukkes, at der vil komme nye sygdomme, der er livstruende og uhelbredelige, og som overføres ved smitte, hvilket på ny kunne medføre behov for at ændre bestemmelsen.

Spørgsmål 3:

Hvor i straffeloven kan ministeren selv beskrive gerningsindholdet?

Svar:

Som det fremgår af pkt. 2.3.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, svarer den forelåede lovgivningsteknik til den, der kendes fra f.eks. lov om euforiserende stoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 391 af 21. juli 1969, som ændret senest ved lov nr. 1054 af 11. december 1996. Efter lovens § 1, stk. 1, er indenrigsministeren og boligministeren (nu sundhedsministeren) bemyndiget til at bestemme, hvilke euforiserende stoffer der ikke må forefindes her i landet,

I tilknytning hertil findes bestemmelsen i straffelovens § 191 om grov narkotikakriminalitet, hvorefter grove overtrædelser af lov om euforiserende stoffer kan straffes med fængsel i indtil 6 år (i særligt grove tilfælde fængsel indtil 10 år).

I straffeloven kendes således allerede en lovgivningsteknik, hvorefter dele af en forbrydelses gerningsindhold udfyldes (fastlægges) ved bekendtgørelse.

Spørgsmål 4:

Mener ministeren, at forslaget lever op til betingelserne for, at en straffelov skal være klar og forudsigelig?

Svar:

Ja.

Der er endda tale om en forbedring på dette punkt i forhold til den gældende bestemmelse i straffelovens § 252, stk. 2. Med forslaget kommer det således til at fremgå entydigt af en bekendtgørelse udstedt i medfør af straffelovens § 252, stk. 3, hvilke sygdomme der er omfattet af stk. 2.

Spørgsmål 5:

Kan der nævnes andre steder i straffeloven, hvori gerningsindholdet ikke er beskrevet i selve bestemmelsen, men kræver studier af bekendtgørelser uden for straffeloven?

Svar:

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 3.

Spørgsmål 6:

Hvorfor har ministeren ikke fremsat forslaget langt tidligere, når man allerede i 1995 vidste, at hiv/aids-behandlingen var forbedret?

Svar:

Som det fremgår af pkt. 2.2.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, blev den såkaldte kombinationsbehandling indført i 1995-96, men i sagens natur kendte man ikke på daværende tidspunkt virkningen af behandlingen på længere sigt. Først medio 1998 rejste der sig i pressen en debat om, hvorvidt levetidsprognosen for hiv-smittede som følge af kombinationsbehandlingen måtte have ændret sig, således at forudsætningen i forarbejderne om, at personer, der smittedes med sygdommen, i almindelighed afgår ved døden inden for maksimalt 10-15 år, muligt ikke længere var opfyldt.

Justitsministeriet har herefter i september 1998 og november 1999 indhentet udtalelser fra Sundhedsstyrelsen om levetidsprognosen for hiv-smittede.

Imidlertid forelå der først med Sundhedsstyrelsens udtalelse den 25. januar 2001 et tilstrækkeligt grundlag for et lovgivningsinitiativ, jf. pkt. 2.2.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Det bemærkes i den forbindelse, at den gældende bestemmelse i straffelovens § 252, stk. 2, er anvendt i to fældende domme i 2000, jf. pkt. 2.2.2. i de almindelige bemærkninger.

Spørgsmål 7:

Ministeren bedes redegøre for forløbet i sagen fra Frederikshavn.

Svar:

Justitsministeriet har til brug for besvarelsen indhentet en udtalelse fra Rigsadvokaten, der har oplyst følgende:

»I den sag, der omtales i spørgsmålet, har Politimesteren i Frederikshavn sigtet en mandlig dansk statsborger, M, som i 1986 blev konstateret HIV-smittet, for overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 2, i forhold til fire kvinder, hvoraf to er danske statsborgere, en er svensk statsborger og en norsk statsborger.

Forholdene er begået i perioden fra slutningen af 1993 til august 2000 og vedrører i forhold til hver af kvinderne efter kvindernes forklaringer flere tilfælde af ubeskyttede samlejer, hvor de pågældende ikke har været bekendt med, at M var HIV-positiv.

Af de fire kvinder er to smittet med HIV.

Anmeldelserne er modtaget af Politimesteren i Frederikshavn i perioden fra april til december 2000, og M er løbende blevet sigtet for og afhørt vedrørende forholdene.

Politimesteren i Frederikshavn anmodede den 17. november 2000 Retslægerådet om en udtalelse til brug for sagens behandling, og Retslægerådet har afgivet udtalelsen den 12. februar 2001.

Politimesteren i Frederikshavn har herefter den 14. februar 2001 forelagt tiltalespørgsmålet for Statsadvokaten i Aalborg, som har forelagt sagen for mig under henvisning til, at spørgsmålet om anvendelse af straffelovens § 252, stk. 2, er af principiel karakter.

Den sigtede i sagen er den 28. april 2001 afgået ved døden, og en straffesag kan allerede af den grund ikke gennemføres.

Jeg har under disse omstændigheder ikke fundet grundlag for at tage stilling til tiltalespørgsmålet, og jeg har derfor returneret sagen til Statsadvokaten i Aalborg.«

Spørgsmål 8:

Hvilke sygdomme kan ministeren forestille sig i fremtiden kan falde ind inden for bemyndigelsen?

Svar:

Der henvises til pkt. 2.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, hvoraf det fremgår, at alene sygdomme, der er livstruende og uhelbredelige – således som disse udtryk nærmere defineres i bemærkningerne – kan blive omfattet af bestemmelsen.

Efter forslaget er straffelovens § 252, stk. 2, således ikke begrænset til hiv/aids, men for tiden er det alene denne sygdom, der opfylder betingelserne for at være omfattet af bestemmelsen.

Spørgsmål 11:

Vil ministeren garantere, at den i forslaget nævnte bekendtgørelse foreligger før 1. juli midnat, og er ministeren enig i at der, såfremt bekendtgørelsen ikke foreligger ved døgnets begyndelse, vil være tale om retstomrum?

Svar:

Ja.

Spørgsmål 12:

Hvilke sygdomme mener ministeren vil komme med i bekendtgørelsen?

Svar:

Hiv/aids, jf. pkt. 2.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Spørgsmål 13:

Er ministeren enig i, at kravet i den nuværende lov om, at der skal foreligge gentagne overtrædelser for at kunne straffe, oftest vil betyde, at der overhovedet ikke kan straffes, medmindre sagen omtales i dagspressen, jf. den verserende sag fra Frederikshavn.

Svar:

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 1.

Spørgsmål 14:

Vil ministeren hæve strafferammen for § 252?

Svar:

Nej.

Det bemærkes i den forbindelse, at Straffelovrådet i øjeblikket er i færd med at foretage en samlet vurdering af strafferammerne i straffeloven, og at rådet på baggrund heraf eventuelt vil komme med indstillinger til lovændringer.

Spørgsmål 15:

Ministeren bedes redegøre for strafferammerne i de øvrige nordiske lande og i Tyskland.

Svar:

For så vidt angår de svenske straffebestemmelser på området henvises til Justitsministeriets besvarelse af 19. februar 2001 af spørgsmål nr. S 1547 fra medlem af Folketinget Svend Aage Jensby (V). Som det fremgår heraf, kan smitte med hiv straffes efter den svenske straffelovs kapitel 3, § 5, (mishandel) med fængsel i indtil 2 år – i mindre alvorlige tilfælde med bøde eller fængsel i indtil 6 måneder – samt efter kapitel 3, § 6, (grov mishandel) med fængsel fra 1 år indtil 10 år.

Justitsministeriet har fra det norske justitsministerium fået oplyst, at smitte med hiv kan straffes efter den norske straffelovs § 154 (forsætlig spredning af en farlig smitsom sygdom) med fængsel indtil 10 år og efter § 155 (uagtsom

spredning af en almenfarlig smitsom sygdom) med fængsel indtil 3 år.

Justitsministeriet har endvidere fra det islandske justitsministerium fået oplyst, at forvoldelse af fare for smitte med hiv kan straffes efter den islandske straffelovs § 220, stk. 4 (grov forsætlig fareforvoldelse) med fængsel indtil 4 år.

Justitsministeriet har endelig fra det tyske justitsministerium fået oplyst, at smitte med hiv kan straffes efter den tyske straffelovs bestemmelser i § 223 (legemsskade) med fængsel i indtil 4 år og efter § 224 (grov legemsskade) med fængsel fra 6 måneder indtil 10 år – i mindre alvorlige tilfælde fængsel fra 3 måneder til 5 år.

Det er ikke lykkedes Justitsministeriet at skaffe oplysninger fra Finland om eventuelle straffebestemmelser på området.

Spørgsmål 16:

Hvad er begrundelsen for, at ministeren, der har haft god tid siden 1995, ikke har afventet høringsvarene og altså ikke har overholdt de bestrebelser, som der ellers har været enighed om med hensyn til forbedret lovqualität.

Svar:

Der henvises til besvarelsen af spørgsmål 6.

Spørgsmål 17:

Hvorledes forholder det sig med strafbarheden, såfremt en ægtefælle vidende om hiv-faren alligevel plejer ubeskyttet sex med sin hivsmittede ægtefælle?

Svar:

En person, der f.eks. har ubeskyttet samleje med *konkret viden* om, at den pågældende er smittet med hiv, må siges at have givet et strafritagende samtykke til at blive udsat for smitte med hiv.

Af det lovforslag, der lå til grund for straffelovens § 252, stk. 2, fremgår i den forbindelse følgende (jf. Folketingstidende 1993-94, tillæg A, sp. 8779 og 8780):

»Oplyser den smittede klart sin seksualpartner om at være HIV-smittet, og ønsker partneren alligevel at gennemføre kønsakten ubeskyttet, kommer strafansvar heller ikke på tale. På tilsvarende måde vil en narkoman, der udlåner brugte sprøjter og kanyler til en anden med oplysning

om at være HIV-positiv, ikke kunne straffes, hvis modtageren uanset denne viden beslutter sig for at anvende injektionssprøjten eller kanylen. Et gyldigt samtykke fritager således for strafansvar efter § 252, stk. 2.«

Derimod fritager det ikke gerningsmanden for straf, hvis den ikke-smittede ægtefælle trods kendskab til den *abstrakte risiko* for smitte med hiv – men uden kendskab til, at ægtefællen konkret er smittet – har ubeskyttet samleje med sin hiv-smittede ægtefælle.

Spørgsmål 18:

Er det livstruende at udsætte en 65-årig, der lider af en anden dødelig sygdom, for hiv-smitte?

Svar:

Efter lovforslaget vil det – hvis de øvrige betingelser herfor er opfyldt – være strafbart at udsætte også ældre mennesker for hiv-smitte.

I lovforslaget opstilles en række *generelle* betingelser for, hvilke sygdomme der kan blive omfattet af straffelovens § 252, stk. 2, jf. pkt. 2.3.2. i de almindelige bemærkninger.

Der er således ikke tale om, at der i hver enkelt straffesag skal foretages en vurdering af, i hvilket omfang det *konkrete* offers levetid reduceres. Der stilles i det hele taget ikke krav om, at ofret smittes med hiv. Det, der er strafbart, er at udsætte andre for smitte med en sygdom, der opfylder de generelle betingelser for at være omfattet af straffelovens § 252, stk. 2.

Spørgsmål 19:

Hvor langt vil ministeren gå med hensyn til bemyndigelsen, såfremt hiv behandling i fremtiden kan udsætte død tidspunktet med f.eks. 30 år, og der er tale om en ældre partner?

Svar:

Som det fremgår af besvarelsen af spørgsmål 18, er der ikke tale om, at der i hver enkelt straffesag skal foretages en vurdering af, i hvilket omfang et konkret offers levetid reduceres.

Lovforslaget opstiller derimod en række generelle betingelser for, hvilke sygdomme der kan blive omfattet af straffelovens § 252, stk. 2. Der stilles ikke længere krav om, at døden indtræder inden for et nærmere bestemt tidsrum, men det må dog kræves, at den forventede levetid som følge af sygdommen for et flertal af de smittede

bliver mærkbart reduceret, jf. pkt. 2.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Selv om forbedrede behandlingsmuligheder måtte føre til, at levetidsprognosen for hiv-smittede på længere sigt bliver forbedret så meget, at dødstidspunktet kan udsættes 30 år fra smittedidspunktet, vil hiv/aids efter Justitsministeriets opfattelse fortsat opfylde betingelserne for at være omfattet af bestemmelsen.

Spørgsmål 20:

Er bemyndigelsen ikke et udtryk for, at det strafbares område udvides, og er Straffelovrådet hørt i sagen?

Svar:

Den foreslåede bemyndigelse til justitsministeren til – efter forhandling med sundhedsministeren – at fastsætte, hvilke sygdomme der skal være omfattet af straffelovens § 252, stk. 2, indebærer ikke i sig selv en udvidelse af gerningsindholdet i straffelovens § 252, stk. 2.

Som det fremgår af pkt. 2.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, forudsættes det imidlertid, at det ikke længere skal være overvejende sandsynligt, at personer, der smittes med sygdommen, i almindelighed afgår ved døden inden for maksimalt 10-15 år. At sygdommen skal være livstruende og uhelbredelig indebærer efter forslaget i stedet alene, at der skal være tale om en sygdom – der uanset rettidig, sædvanlig lægelig behandling – med overvejende sandsynlighed medfører døden for personer, der smittes, og at den forventede levetid for et flertal af de smittede som følge af sygdommen bliver mærkbart reduceret.

Justitsministeriet har ikke anmodet Straffelovrådet om en udtalelse.

Det skyldes, at Justitsministeriet – i lyset af Sundhedsstyrelsens udtalelse af 25. januar 2001 om levetidsprognosen for hiv-smittede – har ønsket at fremsætte lovforslaget hurtigst muligt for at sikre, at det også fremover vil være muligt at straffe personer, der på hensynsløs måde forvolder fare for smitte med hiv.

Spørgsmål 21:

Kan ministeren bekræfte, at loven kun kan få betydning for overtrædelser, der ligger efter ikrafttrædelsesdatoen, og således ikke kan ændre resultatet af den verserende sag i Frederikshavn?

Svar:

Ja.

Spørgsmål 24:

Tror ministeren, at domstolene vil idømme ubetinget straf til mennesker, der lider af en dødelig sygdom?

Svar:

Spørgsmålet om strafudmåling afgøres af domstolene, og ved udmålingen skal der bl.a. tages hensyn til oplysningerne om gerningsmandens person, herunder den pågældendes almindelige personlige og sociale forhold – f.eks. helbredsmæssige oplysninger – jf. straffelovens § 80, stk. 1.

Det bemærkes i den forbindelse, at Østre Landsret i den dom af 24. marts 2000, der er nævnt i pkt. 2.2.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, idømte den tiltalte, hiv-smittede person ubetinget fængsel i 6 år for overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 2, og en række grove seksuelle overgreb mod mindreårige.

Spørgsmål 25:

Ministeren bedes redegøre for reglerne om medvirken, og hvorfor den partner, der er i ond tro, ikke kan straffes for medvirken.

Svar:

Som det fremgår af det lovforslag, der lå til grund for straffelovens § 252, stk. 2, kan også andre end den hiv-smittede ifalde strafansvar for overtrædelse af bestemmelsen, jf. Folketingstidende 1993-94, tillæg A, sp. 8779.

Bestemmelsen om medvirken i straffelovens § 23 omfatter således den, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Sådan medvirken omfatter såvel bistand, der sigter til at forøge muligheden for fysisk at gennemføre lovovertrædelsen, som bistand der sigter til at øge den psykiske vilje dertil.

En person, der medvirker til, at en hiv-smittet har ubeskyttet samleje med andre, vel vidende, at den pågældende er smittet, kan således efter omstændighederne straffes for medvirken.

Spørgsmål 28:

Kan der straffes for andre bestemmelser, såfremt en partner smittes og dør hurtigt af aids?

Svar:

Det kan ikke udelukkes, at der i sager om overtrædelse af straffelovens § 252, stk. 2, vil kunne straffes i sammenstød med andre bestemmelser, herunder straffelovens § 237 om drab og straffelovens §§ 245 og 246 om vold, hvis det fornødne forsat også til overtrædelse af disse bestemmelser kan bevises.

Efter Justitsministeriets opfattelse kan disse bestemmelser imidlertid ikke finde anvendelse i de typiske tilfælde af overtrædelser af straffelovens § 252, stk. 2, nemlig ubeskyttet samleje mv. mellem en hiv-smittet og en rask person, uanset om samlejet resulterer i smitteoverførsel.

Spørgsmål 31:

Vil personale i fængsler og på andre institutioner være forpligtet til at anmelde forhold, hvor de er vidende om, at en hiv-smittet har samleje med en rask?

Svar:

Der findes ikke i dansk ret en almindelig pligt til at indgive en anmeldelse til politiet i tilfælde, hvor en person er vidende om, at et strafbart forhold er begået.

Efter straffelovens § 141 straffes imidlertid bl.a. den, som er vidende om, at en forbrydelse, der medfører fare for menneskers liv eller velvære, tilsigtes begået, og som ikke gør, hvad der står i den pågældendes magt for at forebygge forbrydelsen, f.eks. ved at indgive en anmeldelse til politiet.

Straffen er hæfte eller fængsel indtil 3 år eller under formildende omstændigheder bøde.

Spørgsmål 36:

Er det korrekt forstået, at den foreslåede bemyndigelse i stk. 3 reelt er en indskrænkning af dommerens skøn over, hvorvidt en sygdom er livstruende og uhelbredelig – forstået på den måde, at § 252, stk. 3, i virkeligheden giver borgerne en højere grad af retssikkerhed?

Svar:

Som det fremgår af pkt. 2.3.1. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, har Justitsministeriet overvejet flere løsningsmodeller for at ændre straffelovens § 252, således at det fortsat vil være muligt at straffe personer, der på hensynsløs måde forvolder fare for smitte med hiv.

Når Justitsministeriet har valgt den foreslåede løsningsmodel, hvorefter der i straffelovens § 252, stk. 3, indsættes en bemyndigelse til justitsministeren til – efter forhandling med sundhedsministeren – at fastsætte, hvilke sygdomme der skal være omfattet af stk. 2, skyldes det følgende:

- Den er fleksibel og tidssvarende, idet det ikke vil være nødvendigt med lovændringer, hvis nye livstruende og uhelbredelige sygdomme opstår, eller hvis det med årene lykkes at finde frem til en behandling, som indebærer, at sygdommen for et flertal af de smittede kan helbredes, eller dog kun vil medføre en ubetydelig reduktion af den ellers forventede levetid.
- Det kommer til at fremgå entydigt af en bekendtgørelse udstedt i medfør af straffelovens § 252, stk. 3, hvilke sygdomme der er omfattet af stk. 2. Borgerne vil således *på forhånd* vide med sikkerhed, hvilke sygdomme det er strafbart at udsætte andre for smitterisiko med hensyn til.
- Der er tale om en lovgivningsteknik, som kendes fra lovgivningen om euforiserende stoffer.
- Bemyndigelsen indebærer ikke, at det står justitsministeren (og sundhedsministeren) frit for at bestemme, hvilke sygdomme der skal være omfattet af stk. 2. Kun sygdomme, der er »livstruende og uhelbredelige«, sådan som dette udtryk nærmere defineres i bemærkningerne til lovforslaget, kan blive omfattet.

Spørgsmålet kan således besvares bekræftende.

Spørgsmål 37:

Set i lyset af, at det er helt usædvanligt at placere en bemyndigelse i straffeloven som i det foreslåede § 252, stk. 3, bedes ministeren oplyse, hvorledes Folketinget kan sikre sig imod, at en sådan bemyndigelse misbruges under f.eks. en oppisket folkestemning.

Svar:

Som det fremgår af pkt. 2.3.2. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, er det alene hiv/aids, der i øjeblikket opfylder betingelserne om at være »livstruende og uhelbredelig«, som disse udtryk er defineret i lovforslaget, og derfor kan omfattes af straffelovens § 252, stk. 2. Den

kommende bekendtgørelse, der skal udstedes inden lovens ikrafttræden, vil derfor alene omfatte denne sygdom.

Hvis der i fremtiden skulle dukke nye sygdomme op, som efter Justitsministeriets og Sundhedsministeriets opfattelse er »livstruende og uheldbedelige« i lovens forstand, og som der-

for bør omfattes af straffelovens § 252, stk. 2, vil Justitsministeriet – hvis der er ønske herom – være indstillet på, at et eventuelt udkast til ændring af bekendtgørelsen skal forelægges for Folketingets Retsudvalg, inden den nye bekendtgørelse udstedes.